

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความเชื่อต่างๆและความเชื่อตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
2. เพื่อศึกษาถึงเกณฑ์ตัดสินคุณค่าของพิธีกรรมตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
3. เพื่อศึกษาความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมศาสนา ของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติศาสนาอิสลาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาความเชื่อ และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามหลักการอิสลามจากคัมภีร์อัลกุรอาน อัลสุหนนะฮ์ และทัศนะของบรรดาปวงปราชญ์ที่สำคัญ ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขั้นตอนที่สองเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยศึกษาความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมของกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ผู้รู้ ผู้อาวุโส ชาวบ้าน จำนวน 9,620 คน ซึ่งเป็นสัปบุรุษประจําสมัย 10 มัสมัยในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (Sampling Group)

ผู้รู้ ผู้อาวุโส ชาวบ้านที่มีสถานภาพเป็นสัปบุรุษประจําสมัยในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 370 คน โดยใช้ตารางของ Robert V. Krejcie แห่งมหาวิทยาลัย Minisota และ Earyle W. Morgan แห่งมหาวิทยาลัย Texas (1970 : 608-609) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และ ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมตามหลักการอิสลาม จากเอกสารด้านอิสลามศึกษา และเอกสารทั่วไป และใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For windows โดยหาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ผู้รู้ ผู้อาวุโส ชาวบ้านที่มีสถานภาพเป็นสัปบุรุษประจำมัสยิดในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร) มีดังนี้

เพศของกลุ่มตัวอย่าง ผู้รู้ ผู้อาวุโส ชาวบ้านที่มีสถานภาพเป็นสัปบุรุษประจำมัสยิดในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 370 คน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.59

อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.57 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.70 ส่วนการศึกษาด้านศาสนาส่วนใหญ่จบการศึกษาศาสนาระดับปรีฏุก่ออื่น คิดเป็นร้อยละ 61.89 อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนมัสยิดเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 76.49 ประกอบอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.32 ฐานะทางสังคมด้านศาสนาส่วนใหญ่เป็นสัปบุรุษประจำมัสยิด คิดเป็นร้อยละ 70.00 และมีแนวปฏิบัติในด้านพิธีกรรมศาสนาแบบคณะเก่าเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 88.11

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร พบว่าความเชื่อของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมแบบการปฏิบัติตามคนส่วนใหญ่ โดยมีพื้นฐานจากการที่มีผู้รู้ทางศาสนาร่วมปฏิบัติอยู่ด้วย การที่คนส่วนใหญ่ในสังคมปฏิบัติกัน และการกระทำของบรรดาบรรพบุรุษ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากคำถามเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 88.92 มีความเชื่อการตอบแทนความดีจากอัลลอฮ์ ¹

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.24 มีความเชื่อในเรื่องบิดอะฮ์(ความผิดจากการอุตริกรรมสิ่งใหม่ๆขึ้นมานาในศาสนา)

¹ คณะเก่า คือกลุ่มชนที่มีความเชื่อในการนับถือศาสนาแบบดั้งเดิมโดยมีพื้นฐานทางความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมศาสนา เช่นเดียวกับบรรพบุรุษที่นับถือศาสนาอิสลามในอดีตของประวัติศาสตร์ชาติไทย และเมื่อมีการเรียกร้องเชิญชวนให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมศาสนาโดยยึดจากที่มาที่แท้จริงตามอัลกุรอานและสุนนะฮ์ กลุ่มชนนี้ก็จะปฏิเสธและกล่าวหาว่าเป็นพวกคณะใหม่ ดังนั้นจึงเรียกตัวเองว่าเป็นคณะเก่า

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 31.35 มีความเข้าใจการปฏิบัติศาสนกิจที่เป็นบิดอะฮฺว่าเป็นการปฏิบัติศาสนกิจที่มาจากความคิดทางสมองของผู้ใดผู้หนึ่งมากที่สุด

2.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 มีความเข้าใจว่าการประกอบพิธีกรรมศาสนาที่ถูกตอบรับความดีงามจากอัลลอฮฺ โดยหากเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติสืบทอดกันมาก็สามารถปฏิบัติได้

2.5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.16 มีความเชื่อในการประกอบศาสนกิจตามบรรพบุรุษว่าเป็นสิ่งที่ดีในบางเรื่อง ถ้าเรื่องนั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติและมีแบบอย่างจากท่านนบี

2.6 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร คิดว่าการที่มีผู้รู้ทางศาสนาร่วมทำอยู่ด้วย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบพิธีกรรม มากที่สุด จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 97.84 รองลงมาคือสิ่งที่คนส่วนมากในสังคมปฏิบัติกัน จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 96.22 ถัดมาคือ สิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติกันมา จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 87.03

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมในบางประเภทมีบางส่วนมีความเชื่อที่แตกต่างไปจากบทบัญญัติอิสลาม และบางส่วนมีความเชื่อที่ถูกต้อง และในการปฏิบัติก็เช่นเดียวกัน หากมีความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติไม่ถูกต้องไปด้วย โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 แสดงให้เห็นว่า

ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

การทำอิซกีญูร

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 71.62 เป็นผู้ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของผู้ตายยังคงวนเวียนอยู่ที่บ้านของเขา มากที่สุด

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.16 เป็นผู้ที่ทำอิซกีญูรหลังจากการเสียชีวิตของผู้ล่วงลับมากที่สุด

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 42.70 ไม่ทราบถึงเหตุผลเกี่ยวกับการทำอิซกีญูรให้กับผู้ตายเพราะปฏิบัติตามบรรพบุรุษ

3.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 85.14 ไม่เชื่อหากมีคนบอกว่าการทำอิชิคุบุรุเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของอิสลาม

การทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของท่านนบี (เมอลิด)

3.5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่จัดทำบุญเมอลิดเนื่องในวันคล้ายวันประสูติท่านนบี มากที่สุด จำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 88.11

3.6 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีความเชื่อในการทำบุญเมอลิดว่าผู้คนที่ได้รับรำลึกถึงท่านนบี มากที่สุด จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 38.92

3.7 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่เชื่อหากมีคนบอกว่าการทำเมอลิดเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของอิสลามมากที่สุด จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 88.65

3.8 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เห็นด้วยที่รัฐบาลสนับสนุนให้จัดงานเมอลิดเพื่อความสมานฉันท์ มากที่สุด จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 63.78

การทำบุญในเดือนเสาะฟิร

3.9 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เชื่อว่าเคราะห์กรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นในวันพุธสุดท้ายของเดือนเสาะฟิร มากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.41

3.10 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เชื่อว่าหากไม่ทำบุญในวันพุธสุดท้ายของเดือนเสาะฟิรจะประสบกับเคราะห์กรรม มากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.41

3.11 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่มีการเขียนบงอายุะฮฺสูงในภาชนะและนำน้ำนั้นมาแจกจ่าย คืมกัน ในการทำบุญวันพุธสุดท้ายของเดือนเสาะฟิร มากที่สุด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 46.49

3.12 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่เคยปฏิบัติการละหมาดที่เป็นการเฉพาะในวันพุธสุดท้ายของเดือนเสาะฟิร มากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 77.30

3.13 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีความเชื่อในการปฏิบัติการละหมาดที่เป็นการเฉพาะในวันพุธสุดท้ายของเดือนเสาะฟิรว่าจะได้ปลอดภัยจากภัยพิบัติต่าง ๆ มากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.41

3.14 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่เชื่อหากมีคนบอกว่าพิธีกรรมในเดือนเสาะฟิรเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของอิสลามมากที่สุด จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 84.32

การทำขนมอาซูรอ (ซุฆอ)

3.15 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ทำขนมซุฆอในวันที่ 10 ของเดือนมูฮัรรออมมากที่สุด จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 69.73

3.16 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีความเชื่อในการทำขนมซุฆอว่าระลึกถึงท่านนบีนูหฺ ซึ่งโดยสารเรือเนื่องจากน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ มากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 40.54

3.17 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่เชื่อหากมีคนบอกว่าการทำขนมซุฆอเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของอิสลามมากที่สุด จำนวน 328 คน

3.18 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เห็นด้วยที่รัฐบาลสนับสนุนให้ทำเพื่อความสามัคคีและเพื่อความสมานฉันท์ มากที่สุด จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 63.78

การทำพิธีกรรมในคืนนิสฟูชะอฺบาน

3.19 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เคยทำพิธีกรรมเนื่องในคืนนิสฟูชะอฺบานมากที่สุด จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 69.73

3.20 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีการอ่านซูเราะฮฺยาซีน 3 จบ และขอคูอาฮ์หลังจากละหมาดมัฆริบในพิธีกรรมเนื่องในคืนนิสฟูชะอฺบาน มากที่สุด จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 68.38

3.21 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่ทราบถึงเหตุผลเพราะปฏิบัติตามกันมา มากที่สุด จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.24

4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง(สัปปนุรุษประจำมัสยิดในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร) กับแนวปฏิบัติในด้านพิธีกรรมศาสนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะใหม่และบางส่วนจากผู้ที่ไม่มียึดปฏิบัติตามกลุ่มใด จะไม่มีการทำอิซกีบูร การทำเมาลิด การทำบุญในเดือนเสาะฟิร การทำขนมซุฆอ และการประกอบพิธีกรรมใน

คำคั้นนิศฟูชะอบาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะเก่าจะมีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวมากที่สุด โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.78

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสารพบว่า การประกอบพิธีกรรมศาสนาตามบทบัญญัติอิสลาม จำเป็นต้องมีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ และมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติอิสลาม ทั้งความเชื่อและรูปแบบการกระทำ โดยมีคำสั่งใช้จากอัลลอฮ์ ﷻ ที่ปรากฏในอัลกุรอานหรือมีแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ตามความเข้าใจและการปฏิบัติโดยทั่วกันในหมู่สาวก(เศาะหาบะฮ์) ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷻ จึงมั่นใจได้ว่าพิธีกรรมนั้นสามารถกระทำได้ และได้รับการตอบแทนความดีจากอัลลอฮ์ ﷻ ส่วนพิธีกรรมศาสนาที่ถูกกำหนดรูปแบบขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีที่มาจากบทบัญญัติอิสลามดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นอุตริกรรมในศาสนา (บิดอะฮ์) ผู้ศรัทธาต้องระมัดระวังและควรหลีกเลี่ยง ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการดำเนินชีวิตและการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (มูอัมมะลาต) อาทิเช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เป็นต้น ผู้ศรัทธาสามารถคิดหรือประดิษฐ์รูปแบบขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์แบบและจะไม่เกิดความผิดอันใดหากสิ่งนั้นไม่มีคำสั่งใช้หรือแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷻ ซึ่งอิสลามได้กำหนดขอบเขตไว้โดยรูปแบบการกระทำที่กำหนดขึ้นมาใหม่นั้น จะต้องไม่ขัดต่อข้อห้ามในบทบัญญัติของอิสลาม

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า พื้นฐานความเชื่อโดยทั่วไป การศรัทธาของชาวมุสลิม ในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ถือว่าอยู่ภายใต้บทบัญญัติอิสลาม แต่ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติที่แสดงความภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และหวังการตอบแทนความดีจากพระองค์ มีความแตกต่างไปจากบทบัญญัติของอิสลาม โดยปัจจัยที่สนับสนุนให้มีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว ได้แก่ การมีผู้รู้ทางศาสนาช่วยทำอยู่ด้วย คิดเป็นร้อยละ 97.84 การที่คนส่วนมากในสังคมปฏิบัติกัน คิดเป็นร้อยละ 96.22 และเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติสืบทอดกันมา คิดเป็นร้อยละ 87.03

ความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติอิสลามดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ได้ถูกพาดพิงมาเป็นพิธีกรรมทางศาสนา และผู้ปฏิบัติมีความหวังในการได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ แต่พิธีกรรมดังกล่าวไม่มีที่มาจากบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม

ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ (1) พิธีกรรมอิซกีบูรให้กับผู้เสียชีวิตไปแล้ว โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของผู้ตายยังคงวนเวียนอยู่ที่บ้านของเขา คิดเป็นร้อยละ 71.62 (2) พิธีกรรมเมอลิดเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของท่านนบี ﷺ โดยมีความเชื่อในการทำเมอลิดว่าผู้คนจะได้รำลึกถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ คิดเป็นร้อยละ 38.92 (3) พิธีกรรมบรุดะฮ์เนื่องในวันพุธสุดท้ายของเดือนเศาะฟัร โดยเชื่อว่าหากไม่ทำพิธีกรรมดังกล่าวจะประสบกับเคราะห์กรรม คิดเป็นร้อยละ 55.41 (4) พิธีกรรมเนื่องในวันอาชูรอ มีความเชื่อว่าจะระลึกถึงท่านนบีนูหฺ ซึ่งโดยสารเรือเนื่องจากน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 40.54 (5) พิธีกรรมเนื่องในคืนนิสฟูชะอฺบาน ผู้ปฏิบัติไม่ทราบถึงเหตุผลเพราะปฏิบัติตามกันมา คิดเป็นร้อยละ 33.24

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะเก่าจะมีการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.78 ซึ่งหากวิเคราะห์ตามปัจจัยที่สนับสนุนให้มีการประกอบพิธีกรรม ได้แก่ การมีผู้รู้ทางศาสนาทำอยู่ด้วย การที่คนส่วนมากในสังคมปฏิบัติกันและเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติสืบทอดกันมา จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะเก่าให้ความสำคัญกับการประกอบพิธีกรรมศาสนาตามสิ่งที่ได้พบเห็นจากบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากในวิถีชีวิตของพวกเขาทั้งเรื่องของศุนยาและเรื่องศาสนา โดยมีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะใหม่ซึ่งนับว่าเป็นส่วนน้อยในสังคม จะไม่มีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว ดังนั้นความถูกต้องในการประกอบพิธีกรรมศาสนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับคนส่วนมากในสังคม แต่ต้องพิจารณาจากความถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามอย่างแท้จริง

เพื่อให้กระจ่างชัด ผู้วิจัยจึงเสนอการอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น ดังนี้

การทำพิธีกรรมอิซกีบูร จากผลข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจพบว่า ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จัดการทำพิธีกรรมอิซกีบูรเมื่อบุคคลในครอบครัวเสียชีวิต โดยมีความเชื่อว่าวิญญาณของผู้ตายยังคงวนเวียนอยู่ที่บ้านของเขา ซึ่งความเชื่อในลักษณะดังกล่าวมีความแตกต่างกับหะดีษของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ที่กล่าวไว้ความว่า “เมื่อผู้ตาย (มัยยิต) ถูกฝัง มลาอิกะฮ์สองท่านจะมายังเขา ทั้งสองผิวดำดวงตาของเขาทั้งสองสีน้ำเงิน ชื่อนุคคลหนึ่งจากทั้งสองคือ มุงัร อีกท่านหนึ่งชื่อ นะกิร ทั้งสองกล่าวแก่ผู้ตายว่า “ท่านจะกล่าวอย่างไรกับชายคนหนึ่ง (ที่ชื่อมุฮัมมัด) ผู้ตายกล่าวตอบว่า เขาคือบ่าวของพระองค์อัลลอฮ์ และเป็นศาสนทูตของพระองค์ ฉันทขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรได้รับการ

เคารพักคืนนอกจากพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น และขอปฏิญาณตนว่ามุฮัมมัด เป็นบ่าวและเป็นศาสนทูตของพระองค์ จากนั้นหลุมศพของเขาก็ขยายกว้างถึงเจ็ดสิบศอกและยาวเจ็ดสิบศอก และยังมีรัศมีอยู่ในหลุมฝังศพของเขา แล้วมีเสียงกล่าวแก่ผู้ตายว่า ท่านจงนอนเถิด ผู้ตายกล่าวว่า ตอบว่า ฉันต้องการกลับไปยังครอบครัวของฉันเพื่อที่จะบอกข่าวดีให้แก่เขา (ว่าอยู่ในกุบูรมีความสุขสบาย ไม่ถูกลงโทษ) มลาอิกะฮ์ทั้งสองกล่าวว่า ท่านจงนอนหลับเฉกเช่นการนอนหลับ (ของเจ้าบ่าวเจ้าสาว) ในคืนแรกเถิด ซึ่งจะไม่มีการปลุกเขาออกจากบุคคลที่เป็นที่รักยิ่งสำหรับครอบครัวของเขา (เป็นการเปรียบเทียบถึงความสุขที่เกิดขึ้นในคืนแรก) จนกระทั่งพระองค์อัลลอฮ์ทรงให้เขาฟื้นขึ้นจากที่นอนของเขา (หมายถึงวันกิยามะฮ์) ส่วนผู้ตายเป็นมุนาฟิก เขาจะกล่าวว่า ฉันได้ยินผู้ศรัทธากล่าวอย่างนั้น ฉันก็กล่าวเช่นนั้นด้วย ที่จริงฉันไม่รู้ มลาอิกะฮ์ทั้งสองกล่าวว่า ฉันนึกแล้วว่าท่านต้องกล่าวเช่นนั้น จากนั้นจึงมีเสียงกล่าวแก่แผ่นดินว่า เจ้าจงบีบรัดเขาเถิด และแผ่นดินก็บีบรัดเขาจนกระทั่งซี่โครงประสานกัน และเขายังคงถูกลงโทษเช่นนั้น ในกุบูรจนกระทั่งพระองค์อัลลอฮ์ทรงทำให้เขาฟื้นขึ้นจากที่นอนของเขา (หมายถึงวันกิยามะฮ์)³

จากหะดีษข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภายหลังจากการสอบสวนในหลุมฝังศพเสร็จแล้ว หากผู้ตายตอบคำถามของมลาอิกะฮ์ได้ กุบูรของเขาก็จะกว้างและยาว 70 ศอก อีกทั้งยังมีรัศมีในกุบูรของเขา และจะคงสภาพเช่นนั้นจนถึงวันกิยามะฮ์ และหากผู้ตายไม่สามารถตอบคำถามของมลาอิกะฮ์ทั้งสองท่านได้ แผ่นดินจะบีบรัดตัวเขาจนซี่โครงประสานกัน และจะคงสภาพไปจนถึงวันกิยามะฮ์ ซึ่งขัดแย้งกับคำกล่าวของท่านญอวูสว่า ผู้ตายจะถูกลงโทษในช่วงเจ็ดวันเท่านั้น ไม่ถูกลงโทษจนกระทั่งถึงวันกิยามะฮ์ ซึ่งไม่ตรงกับคำกล่าวที่ท่านเราะฮูต رضي الله عنه กล่าวไว้

อีกประการหนึ่ง หะดีษข้างต้นยังกล่าวถึงหลักความเชื่อของมุสลิมที่ว่า วิญญาณของผู้ตายจะไม่สามารถกลับมายังบ้านของเขาโดยเด็ดขาด ดังสำนวนหะดีษที่ว่า “แล้วมีเสียงกล่าวแก่ผู้ตายว่า ท่านจงนอนเถิด ผู้ตายตอบว่า “ฉันต้องการกลับไปยังครอบครัวของฉันเพื่อที่จะบอกข่าวดีให้แก่พวกเขา มลาอิกะฮ์ทั้งสองกล่าวว่า ท่านจงนอนหลับเฉกเช่นการนอนหลับ (ของเจ้าบ่าวเจ้าสาว) ในคืนแรกเถิด” ส่วนกรณีที่มีผู้กล่าวว่า “ดวงวิญญาณของผู้ตาย จะมาเยือนบ้านของเขาในคืนวันศุกร์ มาดูครอบครัวของเขา หากว่าคนในครอบครัวของเขาทำความดี ดวงวิญญาณก็จะขอคู่อ้อและดีใจ แต่หากครอบครัวของเขาทำความชั่ว เขาก็คู่อ้อให้ร้าย และจะมีความโศกเศร้าเสียใจ เพราะฉะนั้นที่ดีแล้วควรรให้อาหารแทนผู้ล่วงลับ (ทำบุญ)

3

ความหมายของหะดีษที่บันทึกโดยอัลติรมิซีย์, 1983 : 1081 และอิบนุหิบบาน : 3117

หรือทำเสาะดาเกาะฮู ให้ในคืนวันศุกร์ที่บ้านผู้ตาย จึงเป็นคำกล่าวที่ขัดแย้งกับหะดีษของท่านเราะฮูลออย่างชัดเจน (มุรืด ทิมะเสน, 2543 : 25)

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจยังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่ทราบถึงเหตุผลเกี่ยวกับการทำอิซกีญูรให้กับผู้ตายเพราะปฏิบัติตามบรรพบุรุษจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อที่ฝังลึกในการทำพิธีกรรมอิซกีญูรได้สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยไม่มีการบอกกล่าวถึงที่มาของการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวนอกจากเป็นสิ่งที่ได้พบเห็นตั้งแต่เยาว์วัย กล่าวคือเมื่อมีการตายเกิดขึ้น ก็จะต้องทำพิธีกรรมอิซกีญูรเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ถูกปฏิบัติตามกันมาจนถึงปัจจุบัน และที่สำคัญจากผลการวิจัยเชิงสำรวจ ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่เชื่อหากมีคนบอกว่าการทำอิซกีญูรเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของอิสลาม จึงสามารถเข้าใจได้ว่าการกระทำของบรรพบุรุษมีอิทธิพลมากต่อความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมศาสนา

การทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของท่านนบี (เมาลิด) จากการวิจัยเชิงสำรวจพบว่า ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีการทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของท่านนบี ซึ่งส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าเป็นการรำลึกถึงท่านนบี และผู้ที่มาร่วมงานจะได้ร่วมกันรำลึกถึงท่านนบีด้วย

การทำบุญในลักษณะดังกล่าว หากไม่นำมากลายเป็นพิธีกรรมศาสนา ก็ไม่สามารถกระทำได้ และไม่สมควรพาตึงมาเป็นเรื่องศาสนาที่หวังการตอบแทน เนื่องจากไม่มีแบบอย่างจากท่านนบี ﷺ แต่ทั้งนี้การรำลึกถึงท่านนบีสามารถกระทำได้ทุกวัน ทุกเวลาและทุกสถานที่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการจัดงานเฉพาะในเดือนนี้แต่อย่างใด ควรจะกระทำเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้รับผลบุญอันมากมายในการกล่าวเสาะละวาดต่อท่านเราะฮูลอ ﷺ เพราะผู้ใดที่กล่าวเสาะละวาดให้กับท่านหนึ่งครั้ง เขาจะได้รับผลบุญจากอัลลอฮู ﷻ ถึงสิบความดี⁴ ย่อมเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมที่จะกล่าว เสาะละวาดให้กับท่านเสมือนทุกลมเข้าออกนั้นปรากฏแต่พระนามของอัลลอฮู ﷻ และเราะฮูลอของพระองค์

แต่ในสังคมปัจจุบัน การจัดเมาลิดได้มีขึ้นใน 2 รูปแบบ กล่าวคือรูปแบบแรกเป็นการจัดงานเมาลิดกลางที่เกิดขึ้นประจำจังหวัดแต่ละจังหวัดที่มีมุสลิมอาศัยอยู่หนาแน่น โดยส่วนใหญ่จะมีเจตนาในการจัดเพื่อเป็นการรวบรวมความสามัคคี และความสมานฉันท์ของพี่น้องมุสลิมในท้องถิ่น ดังผลจากการวิจัยเชิงสำรวจที่ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เห็นด้วยที่รัฐบาลสนับสนุนให้จัดงานเมาลิดเพื่อความสมานฉันท์ ดังกล่าวนี้น่าจะเป็นรูปแบบ

4

ความหมายของหะดีษที่บันทึกโดยอะหฺมัด, 1980 หะดีษหมายเลข 11587, 13344

การจัดงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา โดยเป็นเพียงการนำคำว่ามาลิดมาตั้งชื่องานเพียงเท่านั้น ดังนั้นจึงพิจารณาเพียงว่าอย่าให้มีสิ่งต้องห้ามในงานดังกล่าว อาทิเช่น เสียงดนตรี การปะปนกันระหว่างชายหญิงอย่างเกินขอบเขต การแต่งกายที่ยั่วยวน การแสดงที่ขัดต่อหลักการศาสนา เป็นต้น แต่อีกรูปแบบหนึ่งคือการจัดงานมาลิดโดยทำเป็นพิธีกรรม มีการกล่าวบทสรรเสริญต่อท่านนบีในรูปแบบของพิธีกรรม มีการตั้งวงซุกรุลลอฮ์ การขอดูอาอ์ โดยมีความเชื่อว่าเป็นพิธีกรรมศาสนา ดังกล่าวนี้อาจถือได้ว่าเป็นการอุตริกรรมขึ้นมาใหม่ในด้านศาสนาซึ่งเป็นเรื่องที่ควรระวัง เนื่องจากเป็นความเชื่อที่แตกต่างไปจากบทบัญญัติของอิสลาม

การทำบุญเนื่องในวันพุธสุดท้ายของเดือนเศาะฟัร ผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่า ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จะมีความเชื่อว่าเคราะห์กรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นในวันดังกล่าว และเชื่อว่าหากไม่ทำพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว จะต้องประสบกับเคราะห์กรรม โดยอาจได้รับอิทธิพลทางความเชื่อมาจากอรับ เพราะชาวอรับก่อนอิสลามถือว่าเดือนเศาะฟัรเป็นเดือนของลางร้าย อิบนุเราะอูบ์ กล่าวว่า ดูเหมือนว่าทัศนคติเช่นนี้คล้ายกับทัศนคติอื่นๆ ลางร้ายเกี่ยวกับเดือนเศาะฟัรเป็นแบบเดียวกับลางร้ายของการใช้นกเป็นเครื่องบอกกลาง และเช่นเดียวกันลางร้ายของวัน เช่นกับวันพุธ และชาวอรับสมัยญาอิลียะฮ์เชื่อว่าเดือนเซาวาลเป็นลางร้าย เฉพาะอย่างยิ่งการแต่งงานในเดือนนี้ด้วยความเชื่อว่าเดือนเศาะฟัรเป็นเดือนแห่งลางร้าย จึงมีการทำน้ำดูอาอ์นำไปอาบหรือดื่มเพื่อขจัดลางร้าย และเคราะห์กรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นซึ่งเรียกว่า “น้ำเศาะฟัร” (มุณีร์ มุฮัมมัด, 2548 : 21) ดังนั้น การเขียนอายะฮ์ของอัลกุรอานลงในภาชนะ และนำน้ำดังกล่าวมาดื่ม นั้น เป็นการกระทำที่สมควรจะหลีกเลี่ยงอันเนื่องมาจากมีความเชื่อที่ขัดแย้งกับหลักการ และการปฏิบัติดังกล่าวมิเคยปรากฏในสมัยของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ บรรดาเศาะหาบะฮ์ และบรรดาสะลัฟศอลิฮ์ทั้งหลาย แต่จากผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่าชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่มีการเขียนอายะฮ์ของอัลกุรอานลงในภาชนะ และนำน้ำดังกล่าวมาดื่ม พร้อมทั้งไม่เคยปฏิบัติการละหมาดที่เป็นการเฉพาะในวันดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร อาจมีความเชื่อในเรื่องดังกล่าวแต่เป็นความเชื่อที่เริ่มเลือนลางออกไป จึงไม่ผู้การปฏิบัติอย่างแพร่หลาย แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัย ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ไม่เชื่อหากมีคนบอกว่าพิธีกรรมในเดือนเศาะฟัรเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของอิสลาม สะท้อนให้เห็นว่าอิทธิพลแห่งความเชื่อของบรรดาบรรพบุรุษยังมีผลมากต่อพิธีกรรมศาสนา

การทำบุญเนื่องในวันอาชูรอห์ จากการวิจัยเชิงสำรวจพบว่า ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีการทำบุญเนื่องในวันอาชูรอห์ โดยมีความเชื่อว่าเป็น การรำลึกถึงเหตุการณ์ของท่านนบีนุหฺซึ่งโดยสารเรือไปเนื่องจากอัลลอฮฺทรงให้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมโลกครั้งใหญ่เพื่อลงโทษบรรดาผู้ที่ไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และไม่เชื่อฟังคำสั่งเตือนของท่านนบีนุหฺ เรือได้แล่นไปเป็นเวลานาน อาหารต่าง ๆ จึงร่อยหรอลงจนกระทั่งอัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้น้ำลด และเรือไปจอดอยู่บนภูเขาญดีศ์ ดังนั้นผู้ที่อยู่ในเรือจึงได้รวบรวมเอาสิ่งของที่เหลื่อมารวมกันจนเป็นอาหาร ที่ชาวบ้านเรียกกันโดยทั่วไปว่า อาชูรอห์ ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในวันที่ 10 เดือนมุฮัรรัม

ความจริงแล้วการกวนอาหารนี้เป็นเพียงความรู้สึกของบุคคล ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าการกวนอาหารนี้เกิดขึ้นจริง หรืออาจเป็นเพียงนิยายที่บอกเล่ารุ่นสู่รุ่นเท่านั้น และที่สำคัญไม่เคยมีการปฏิบัติกันในสมัยของท่านนบีนุหฺ สำหรับการกวนอาหารรับประทานนั้นยอมทำได้จะประคุดประคอยเป็นรูปแบบใดก็ได้ จะกวนรับประทานกันเมื่อไรก็ได้ วันใดเดือนใดก็ได้ เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนา แต่สิ่งที่สมควรทำและถือเป็นสุนนะฮฺในวันอาชูรอห์นั้น คือการถือศีลอด เพราะท่านเราะสูล ﷺ ได้ทำไว้เป็นแบบอย่าง และบรรดาเศาะหาบะฮฺก็ให้ความสำคัญถึงขนาดที่ว่าให้เรียกร้องป่าวประกาศเชิญชวนให้กับชาวเมืองทำการถือศีลอด ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างความใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ﷻ และเป็นการฟื้นฟูสุนนะฮฺของท่านเราะสูล ﷺ อีกทางหนึ่ง

การทำพิธีกรรมเนื่องในคืนนิศฟูชะอฺบาน เป็นการทำให้พิธีกรรมอีกชนิดหนึ่ง ที่ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ถือปฏิบัติกัน โดยจะมีการอ่านซูเราะฮฺ ยาซีน 3 จบหลังละหมาดมัฆริบ และขอคูอาฮ์สามอย่าง คือ คูอาฮ์ต้นที่หนึ่งขอให้มียายุยืนเพื่อจะได้ปฏิบัติบิดาอะฮฺต่อพระองค์อัลลอฮฺต่อไป ดันที่สองขอให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ อีกทั้งขอให้เพิ่มพูนริสกีฮ์ที่หะลาอย่างมากมาย เพื่อเป็นทุนในการประกอบศาสนาของพระองค์อัลลอฮฺ และสามขอให้ตนเองมีจิตใจที่ยึดมั่นต่อพระองค์ และศาสนาของพระองค์เพิ่มขึ้นเรื่อยไปโดยไม่เสื่อมคลาย (การิม วันแอะเลาะ, อ้างถึงใน มูริด ทิมะเสน, 2544 : 8) ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวมีความเชื่อว่าการงานต่าง ๆ ของมนุษย์จะถูกนำเสนอ อัลลอฮฺ ﷻ ในคำคืนดังกล่าว จึงขอคูอาฮ์ในคำคืนนี้เป็นกรณีพิเศษ การขอคูอาฮ์สำหรับคำคืนนี้เป็นพิเศษนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีแบบฉบับจากท่านเราะสูล ﷺ ซึ่งการขอคูอาฮ์นั้นสามารถจะขอได้ทุกเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกหลังเวลาละหมาดก็เป็นเวลาที่ได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษอยู่แล้ว จึงสมควรที่จะหลีกเลี่ยงจากการปฏิบัติดังกล่าว เพราะหาก

ว่าการปฏิบัติดังกล่าวนี้ดีแล้ว ท่านเราะสุล ﷺ จะเป็นบุคคลแรกที่ปฏิบัติมัน และจะสั่งใช้ให้อุมมะฮฺของท่านปฏิบัติสิ่งดังกล่าวด้วยเช่นกัน

อิสลามได้เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 11 หรือบางกระแสกล่าวว่าศาสนาอิสลามเข้ามาในศตวรรษที่ 13

การเผยแพร่ศาสนาในสมัยโบราณมีอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ ประการแรกคือการเผยแพร่ศาสนาของนักบุญหรือผู้สอนศาสนาที่มักจะเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ เพื่อการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม และอีกประการหนึ่งคือการนำอิสลามเข้ามาโดยพ่อค้าชาวมุสลิม ที่จะเผยแพร่ศาสนาอิสลามไปด้วยควบคู่กับการค้าขาย ซึ่งศาสนาอิสลามที่เข้ามายังประเทศไทยจะมาในลักษณะประการหลัง คือการที่พ่อค้าชาวมุสลิมได้นำศาสนาอิสลามมาเผยแพร่ทางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อิสลามแพร่หลายเข้ามาโดยกลุ่มพ่อค้าชาวอริบที่นำศาสนาอิสลามมา โดยพ่อค้าเหล่านั้นจะเข้ามาตั้งหลักแหล่งค้าขายในดินแดนที่ตนมาอยู่จนมีฐานะร่ำรวย แล้วมีความสัมพันธ์กับเจ้าผู้ครองนคร และในที่สุดเจ้าผู้ครองนครในบริเวณนี้มีความศรัทธาในศาสนาอิสลามและหันมานับถือศาสนาอิสลาม เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมอ่อน และมีความเชื่อถือในไสยศาสตร์ด้วย การยอมรับเอาศาสนาอิสลามเข้ามานับถือแทนศาสนาหรือลัทธิความเชื่อเดิมของตนจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดินแดนที่เป็นแหล่งรับวัฒนธรรมด้านศาสนาอิสลามเข้ามาในช่วงแรกๆ ของไทยก็คือบริเวณทางใต้สุดของประเทศไทยได้แก่ ปัตตานี และหากจะถือเอากรุงสุโขทัย (ราว พ.ศ.1800) เป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ไทยก็ถือได้ว่าศาสนาอิสลามได้เข้ามาในประเทศไทยก่อนหน้าที่จะตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าปัตตานีตกเป็นของไทยในสมัยใด แต่ในสมัยสุโขทัยนั้นมีอาณาเขตถึงนครศรีธรรมราชอันเป็นเมืองทางใต้ ส่วนเขตการปกครองของนครศรีธรรมราชนี้ยาวไปถึงแหลมมลายู สิงคโปร์ มะละกา ซึ่งการปกครองจะใช้วิธีส่งดอกไม้เงิน ดอกไม้ทองสามปีต่อครั้ง ถ้าหากไม่จัดส่งตามกำหนดระยะเวลาทางอาณาจักรใหญ่ก็จะส่งกองทัพไปปราบปรามเมืองขึ้นนั้น

ณ ปัจจุบันชาวมุสลิมที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยจะมีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากหลายแห่ง ได้แก่

- กลุ่มแรก พวกที่มีบรรพบุรุษเป็นมลายูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด
- กลุ่มที่สอง เป็นมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากเปอร์เซีย

- กลุ่มที่สาม มีเชื้อสายชวา
- กลุ่มที่สี่ มีเชื้อสายมาจากจาม – เขมร
- กลุ่มที่ห้า สืบเชื้อสายมาจากเอเชียใต้ จากอินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ และอัฟกานิสถาน และพวกสุดท้าย เป็นมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากจีน

ชาวมุสลิมกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทยเป็นชาวมุสลิมที่สืบเชื้อสายจากมลายูหรือมาเลย์ ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณชายแดนภาคใต้ของไทยในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และบางส่วนของจังหวัดสตูลและสงขลา นอกจากนี้ยังอยู่ในภาคอื่นๆ อาทิเช่น จังหวัดอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอยู่มาก โดยมุสลิมเหล่านั้นได้ถูกกวาดต้อนมาไว้ในพื้นที่ดังกล่าวตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก นอกจากนี้จะมีมากในแถวจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทราและนนทบุรี ส่วนในกรุงเทพมหานครไปตั้งรกรากอาศัยอยู่ในที่ต่างๆ แห่ง เช่น ธนบุรี สีแยกบ้านแขก ทุ่งครุ พระประแดง บางคอแหลม มหานาค พระโขนง คลองตัน มีนบุรี หนองจอก เป็นต้น

ชาวมุสลิมจากเปอร์เซียที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ไทยได้แก่ ชัยคุอะฮุมัด กูมีย (Shieak Ahmad Qumiy) ซึ่งเข้ามาประเทศไทยในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (ก่อน พ.ศ. 2143) โดยท่านผู้นี้ นำศาสนาอิสลามนิกายชีอะฮ์มาเผยแพร่เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

ชัยคุอะฮุมัด กูมีย (Shieak Ahmad Qumiy) เจริญรุ่งเรืองในทางราชการในราชสำนักของไทย ได้รับยศเทียบเท่าเจ้าพระยา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพาณิชย์ ช่วยปรับปรุงราชการด้านกรมท่าชวา และได้เป็นจุฬาราชมนตรี มีหน้าที่เก็บภาษีสินค้าเข้าออก ดูแลการเดินทางเรือระหว่างประเทศและดูแลกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย ท่านผู้นี้เป็นต้นตระกูลขุนนาค บุญรัตพันธุ์ ศรีเพ็ญ สุคนธาภิรมย์ เป็นต้น ขณะนี้มุสลิมนิกายชีอะฮ์จากเปอร์เซียจะอยู่กันมากย่านเจริญพาสัน ฝั่งธนบุรี

ในสมัยอยุธยานั้นก็มิใช่ว่าชาวมุสลิมจะตั้งหลักแหล่งอยู่เช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่นๆ ต่อมาชาวชวาเข้ามาไทยอีกในสมัยรัชกาลที่ 5 การที่ชาวชวาเข้ามาน่าจะมีสาเหตุมาจากการทำมาหากิน เพราะค่าจ้างในไทยสูงกว่าในชวาถึง 3 เท่า และในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองชาวชวาถูกญี่ปุ่นเกณฑ์มาสร้างทางรถไฟสายมรณะ เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ชาวชวาก็หนีมาอาศัยอยู่ในไทยไม่ยอมกลับไปอินโดนีเซีย ปัจจุบันในกรุงเทพมหานครจะมีมุสลิมเชื้อสายชวามาจากรองจากเชื้อสายมาเลย์เท่านั้น โดยตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ท้องที่ เขตพระราชวัง ชนะสงคราม บางขุนพรหม สามเสน ดุสิต นางเลิ้ง ประเจ็ญ บ้านทวย สาทร์ บางรัก พาหุรัด สำราญราษฎร์ เป็นต้น

กล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามเข้ามาสู่ประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ ก่อน แล้วจึงค่อยๆ ขยายออกมาในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือทุกภาคของประเทศไทย จากคนที่เข้ามาหลายเชื้อชาติ หลายเผ่าพันธุ์ ทั้งมาเลย์ เปอร์เซีย ชาว อินเดีย ปากีสถาน จามและจีน

ที่มาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามหลักฐานประวัติศาสตร์นั้น ยังไม่มีหลักฐานแน่นอนว่าได้ตั้งขึ้นเมื่อไร แต่ตามจดหมายเหตุของจีน ตอนที่ชาวจีนมีการติดต่อกับดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในคริสต์ศตวรรษที่ 2 นั้น เมืองลังกาสุกะ ตั้งขึ้นแล้ว (Nakula, 1964-1965 : 20 อ้างถึงใน นววิวรรณ วรณประเสริฐ 2524 : 7) จากจดหมายเหตุนี้ นักเขียนชาวยุโรปหลายคนเชื่อว่า เมืองลังกาสุกะ ดังกล่าวเป็นเมืองเดิมของปัตตานี (Wheatley 196 : 30 อ้างถึงใน นววิวรรณ วรณประเสริฐ 2524 : 7) ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแหลมมลายู คือ อยู่ระหว่างสงขลา กับกลันตัน มีเมืองหลวงอยู่ในบริเวณจังหวัดปัตตานีปัจจุบัน (Pearm 2511 : 8) อาณาจักรที่เจริญรุ่งเรืองมากในแหลมมลายู โดยมีปัตตานีเป็นเมืองหลวงและเมืองท่าที่สำคัญ ก่อนที่ศาสนาพราหมณ์จะเข้ามาในอาณาจักรนี้ราว ค.ศ. 200 ประชากรในบริเวณนี้นับถือภูตผีและธรรมชาติต่างๆ เช่น แม่น้ำ ต้นไม้ ฯลฯ

นักประวัติศาสตร์หลายคนเชื่อว่า ชาวลังกาสุกะนับถือศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ ภายใต้อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและลังกาสุกะเป็นเมืองท่าที่สำคัญตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 8 เพราะอ่าวลังกาสุกะ (อ่าวปัตตานี) ใช้เป็นที่หลบภัยพายุมรสุมของชาวเรือค้าขายได้เป็นอย่างดีต่อมาอาณาจักรศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 12-18) ได้แผ่อำนาจครอบคลุมบริเวณปัตตานี แหลมมลายู บางส่วนของบอร์เนียว ชวาและสุมาตรา อิทธิพลของพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากในบริเวณนี้ ดังนั้น ชาวปัตตานีจึงได้มีการนับถือศาสนาพุทธโดยทั่วไป (นววิวรรณ วรณประเสริฐ 2525 : 7-8) พอล่วงมาถึงพุทธศตวรรษที่ 12 เมืองเล็กๆ ในเกาะสุมาตราได้รวมกันเข้าเป็นอาณาจักรเรียกว่า “อาณาจักรศรีวิชัย” และได้แผ่อำนาจไพศาลเข้ามาสู่ดินแดนไทยทางภาคใต้ตลอดไปจนถึงเมืองเพชรบุรี ซึ่งติดกับเขตแดนของอาณาจักรทวารวดี ต่อมาอาณาจักรทั้งสองเสื่อมลง เมืองต่างๆ ก็ตั้งตัวเป็นอิสระในภาคใต้ มีเมืองตามพรลิงค์ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นนครศรีธรรมราชได้แจ้งเมืองไม่ขึ้นต่ออาณาจักรศรีวิชัย และได้ผนวกเอาหัวเมืองใกล้เคียงเข้ามาเป็นเมืองขึ้นถึง 12 เมือง เมื่ออาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมอำนาจปรากฏว่า ในเกาะชวาและสุมาตราได้เกิดอาณาจักรใหม่ขึ้นเรียกว่า อาณาจักรมัชปาหิต บังเกิดความเจริญรุ่งเรืองสามารถแผ่อิทธิพลไปถึงอรัญและอินเดีย ปรากฏว่ามีชาวอรัญและอินเดียซึ่งนับถือศาสนาอิสลามได้เข้ามาติดต่อกับค้าขาย และทำการเผยแผ่ศาสนาด้วยในคราวเดียวกัน

ประมาณปี พ.ศ. 1980 (ค.ศ. 1437, ฮ.ศ. 857) ชาวอรัญและอินเดียได้นำศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแผ่ที่เมืองสิงคโปร์ มะละกา กัลันตัน ไทรบุรี และเมืองปัตตานี (อุทัย หิรัญโต 2521 : 14-16)

หลังจากอาณาจักรลังกาสุกะได้รุ่งเรืองอยู่ไม่น้อยกว่า 1 พันปีอาณาจักรนี้ได้เลื่อนไปจากประวัติศาสตร์ จากการเข้าไปครอบคลุมของอาณาจักรศรีวิชัย และเมื่ออาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมอำนาจลง นอกจากจะเกิดอาณาจักรมขปาหิตที่ชวาแล้ว อาณาจักรปัตตานีก็เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของอาณาจักรลังกาสุกะเดิม ประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 และอิสลามได้แผ่ขยายและรุ่งเรืองอย่างมากหลังจากที่ราชาของอาณาจักรนี้ได้เข้ารับอิสลาม

ด้วยประวัติข้างต้น ทำให้ทราบได้ว่า ในอดีตก่อนที่ผู้คนในรัฐปัตตานีจะกลายเป็นมุสลิม ได้นับถือภูตผีปีศาจ, ต้นไม้ จากนั้นก็เปลี่ยนมานับถือศาสนาฮินดู ศาสนาพราหมณ์ จากนั้นก็เปลี่ยนมาเป็นศาสนาพุทธ จนกระทั่งสุดท้ายก็เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามจวบจนปัจจุบัน แม้ว่ารัฐปัตตานีจะกลายเป็นจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยไปแล้วก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ต้องแปลกใจว่า ทำไมมุสลิมในประเทศไทยจึงมักมีความเชื่อของพุทธเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือมีพิธีกรรมศาสนาพราหมณ์เข้ามาปะปนกับวิถีชีวิตของมุสลิมอยู่เนืองๆ เป็นเพราะในอดีตก่อนที่บรรพบุรุษจะเป็นมุสลิม พวกเขานับถือทั้งศาสนาพราหมณ์และพุทธมาก่อน จึงทำให้บางครั้งไม่สามารถแยกแยะออกได้เลยว่าแบบไหนคืออิสลาม และแบบไหนที่ไม่ใช่อิสลาม สุดท้ายเลยผสมปนเปกันโดยปริยาย จากนั้นก็นิยมปฏิบัติตามกันเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นพิธีกรรม หรือประเพณีของมุสลิมบางกลุ่มบางก้อนจวบจนปัจจุบัน

ลักษณะดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครนั้น บางอย่างผิดเพี้ยนไปจากหลักการอิสลาม ซึ่งการผิดเพี้ยนในลักษณะดังกล่าว บางครั้งอาจจะนำมาจากศาสนาอื่นโดยที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งในอดีตนั้นความเข้าใจในเรื่องของศาสนาในสังคมที่ไม่ใช่สังคมมุสลิมยังไม่ดีนัก ครั้นเมื่อมาถึงปัจจุบันยังถือปฏิบัติกันอยู่ โดยที่ไม่รู้ว่าการปฏิบัตินั้นนำมาจากการเลียนแบบจากศาสนาอื่น จึงทำให้การปฏิบัติบางอย่างของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครมีถูกต้องเท่าที่ควรดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

จากความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมทุกชนิดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่าผู้ที่ประกอบพิธีกรรมมีเจตนาที่ดีในการแสวงหาความดีงามและความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ทุกคนปฏิบัติด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้า แต่โดยปราศจากความรู้อย่างแท้จริงในการกระทำ จึงส่งผลให้การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่ได้เสนอไปนั้นไม่สอดคล้องกับหลักการของอิสลาม ดังนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับการประกอบคุณงามความดีในอิสลาม ผู้ศรัทธาทุกคนควรหมั่นศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะความรู้ในการประกอบคุณงามความดีเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ

เพื่อให้การทำความดีของเราได้รับความพอใจจากพระองค์มากที่สุด และจะได้รับรางวัลตอบแทนในวันอาคีเราะฮ์อย่างสมบูรณ์แบบ

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจากข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

สำหรับการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยแบบเจาะจงกับกลุ่มประชากรที่ปฏิเสธการทำพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้ ทั้งๆ ที่บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมปฏิบัติกันอยู่ เช่น หัวข้อวิจัย “การไม่ยอมรับต่อพิธีกรรมศาสนาของชาวมุสลิมในสังคม”

2. ควรทำการวิจัยเรื่องนี้ในเชิงคุณภาพแบบเจาะลึก โดยเลือกศึกษาแบบพิธีกรรมที่เฉพาะเจาะจง เช่น การทำมาลิดให้แก่ท่านนบีในปัจจุบัน เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

3. ควรทำการวิจัยเรื่องนี้ในกลุ่มประชากรที่แตกต่างออกไป เช่น มุสลิมในท้องถิ่นอื่นๆ โดยเฉพาะสถานที่ที่ประกอบพิธีกรรมเหล่านี้กันอย่างแพร่หลาย

4. และประการสุดท้ายควรทำการวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุผลจากการประกอบพิธีกรรมตามบรรพบุรุษ เช่น หัวข้อวิจัย “ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมตามบรรพบุรุษ”